TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Kinh nghiệm quốc tế và gợi mở cho Việt Nam trong chuyển đổi số báo chí

06:57 15/06/2025

Trong bối cảnh báo chí toàn cầu đang chuyển mình mạnh mẽ dưới tác động của công nghệ số, nhiều quốc gia đã có bước đi chiến lược trong đào tạo kỹ năng số cho lực lượng báo chí - truyền thông. Việc tham khảo và học hỏi từ những mô hình thành công trên thế giới là cần thiết để Việt Nam có thể rút ngắn giai đoạn chuyển đổi và lựa chọn giải pháp phù hợp với điều kiện thực tiễn.

Kinh nghiệm quốc tế trong chuyển đổi số

Anh: BBC Academy là mô hình nổi bật, cung cấp các khóa học kỹ năng kể chuyện bằng dữ liệu, sản xuất video số, truyền thông đa nền tảng và đạo đức truyền thông. BBC còn hợp tác với các trường đại học để phát triển năng lực số cho thế hệ nhà báo tương lai.

Tiến sỹ Vũ Hải Quang, Phó Tổng Giám đốc Đài TNVN.

Hàn *Quốc*: Đài Quốc gia KBS và TTX Yonhap vận hành các phòng thí nghiệm đổi mới báo chí. Nhà báo tại đây được đào tạo về ứng dụng AI, phân tích dữ liệu mạng xã hội và phát triển nội dung cá nhân hóa. Chính phủ hỗ trợ tài chính cho các dự án chuyển đổi số ngành truyền thông.

Singapore: Thông qua Chiến lược Digital Readiness Blueprint (Kế hoạch tổng thể về mức độ sẵn sàng cho chuyển đổi số), nước này lồng ghép đào tạo kỹ năng số từ cấp phổ thông để nâng cao năng lực số cho toàn dân và xây dựng một xã hội số toàn diện, trong đó có cả Báo chí – Truyền thông và Giáo dục. Các cơ sở báo chí hợp tác chặt chẽ với doanh nghiệp công nghệ để đào tạo phóng viên số thế hệ mới.

Hoa Kỳ: Các trường đại học như Columbia, Northwestern tích hợp chuyên ngành báo chí dữ liệu, truyền thông công nghệ, cùng các chương trình thực hành tại newsroom số. Các tổ chức như Knight Foundation là một tổ chức chuyên hỗ trợ các sáng kiến liên quan đến báo chí, truyền thông, công nghệ và sự tham gia công dân, thường xuyên tài trợ cho đổi mới báo chí và hỗ trợ đào tạo kỹ năng số.

Gợi mở cho Việt Nam

Ban hành "Khung kỹ năng số quốc gia cho ngành báo chí – truyền thông", làm cơ sở xây dựng chương trình đào tạo và đánh giá năng lực nghề nghiệp.

Ảnh VGP.

Ưu tiên đầu tư cho chuyển đổi số báo chí địa phương và các cơ quan báo chí nhỏ để thu hẹp khoảng cách năng lực số giữa trung ương và địa phương. Hỗ trợ ngân sách đào tạo lại, nâng cao kỹ năng số cho nhà báo thông qua các quỹ đổi

mới sáng tạo báo chí.

Khuyến khích hợp tác công - tư giữa Chính phủ - Cơ quan báo chí - Cơ sở đào tạo - Doanh nghiệp công nghệ để phát triển chương trình đào tạo linh hoạt.

Thành lập trung tâm đào tạo kỹ năng số cấp vùng và cấp quốc gia. Hiện nay Bộ Thông tin và Truyền thông (TT&TT) đã tham mưu cho Thủ tướng chính phủ ban hành nhiều quyết sách quan trọng nhằm thúc đẩy chuyển đổi số trong lĩnh vực báo chí – truyền thông, như:

Ban hành Chiến lược chuyển đổi số báo chí đến năm 2025, định hướng đến năm 2030. Ngày 06/4/2023, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt Chiến lược chuyển đổi số báo chí với mục tiêu xây dựng nền báo chí chuyên nghiệp, nhân văn, hiện đại. Chiến lược này đặt ra các mục tiêu cụ thể như: Đến năm 2025, 100% cơ quan báo chí thực hiện chuyển đổi số toàn diện; Đến năm 2030, hình thành hệ sinh thái báo chí số Quốc gia, đáp ứng nhu cầu thông tin đa dạng của công chúng.

Thành lập Trung tâm Hỗ trợ chuyển đổi số báo chí, tháng 6/2023, Bộ TT&TT đã ra mắt Trung tâm Hỗ trợ chuyển đổi số báo chí. Trung tâm này có nhiệm vụ: Hỗ trợ các cơ quan báo chí trong quá trình chuyển đổi số; Cung cấp công cụ đánh giá mức độ trưởng thành chuyển đổi số; Tổ chức tập huấn, đào tạo nâng cao năng lực cho đội ngũ làm báo.

Ban hành Bộ chỉ số đánh giá mức độ trưởng thành chuyển đổi số báo chí, gồm 42 tiêu chí, chia thành 5 trụ cột: (1) Chiến lược; (2) Hạ tầng số, nền tảng số và an toàn thông tin; (3) Tổ chức và chuyên môn; (4) Độc giả, khán giả, thính giả; (5) Ứng dụng công nghệ số. Căn cứ vào kết quả đánh giá, các cơ quan báo chí sẽ được xếp hạng từ mức Yếu đến Xuất sắc, giúp xác định lộ trình và giải pháp phù hợp cho quá trình chuyển đổi số.

Đổi mới công tác quản lý nhà nước về báo chí. Bộ trưởng Bộ TT&TT Nguyễn Mạnh Hùng nhấn mạnh: "Để chuyển đổi số báo chí thì quản lý nhà nước về báo chí phải chuyển đổi số trước". Do đó, Bộ đã triển khai Số hóa hoạt động của Cục Báo chí; Kết nối trực tuyến với các cơ quan báo chí để quản lý không tiếp xúc; Ứng dụng công nghệ trong công tác quản lý, giám sát và hỗ trợ các cơ quan báo chí.

Ứng dụng công nghệ mới trong hoạt động báo chí. Bộ TT&TT khuyến khích các cơ quan báo chí ứng dụng các công nghệ như: Trí tuệ nhân tạo (AI) trong sản xuất và phân phối nội dung; Dữ liệu lớn (Big Data) để phân tích hành vi độc giả; Nền tảng số để phát triển các sản phẩm báo chí đa phương tiện, đa nền tảng;

Những quyết sách trên thể hiện nỗ lực của Bộ TT&TT trong việc thúc đẩy chuyển đổi số toàn diện trong lĩnh vực Báo chí – Truyền thông, nhằm đáp ứng yêu cầu của thời đại số và phục vụ tốt nhất nhu cầu thông tin của công chúng.

Tuy nhiên những quyết sách trên của Bộ TT&TT là cấp quốc gia nhưng rất cần các trung tâm cấp vùng để đào tạo ứng dụng kỹ năng số cho nhân lực báo chí - truyền thông, đặc biệt là các vùng sâu, vùng xa như khu vực Tây Bắc, Tây Nguyên, Tây Nam bộ v.v… đây là những khu vực còn nhiều hạn chế về thông tin, môi trường tiếp cận công nghệ và cả hạ tầng viễn thông, tuy nhiên hiện nay Việt Nam đã ký kết với tập đoàn SpaceX triển khai hệ thống Star-link, phủ sóng wifi qua vệ tinh, như vậy các vùng sâu, vùng xa sẽ có điều kiện để tiếp cận với hạ tầng Internet, có đủ điều kiện để triển khai công nghệ số để phát triển kinh tế xã hội nói chung và Báo chí -Truyền thông nói riêng.

Đổi mới phương thức đào tạo trong các trường đại học, học viện chuyên ngành báo chí - truyền thông trong việc nâng cao kỹ năng số.

Những việc Việt Nam cần làm

Đổi mới phương thức đào tạo

- Tích hợp kỹ năng số vào chương trình đào tạo chính khóa tại các khoa báo chí, truyền thông, công nghệ thông tin.

- Mở rộng hình thức đào tạo trực tuyến, cấp chứng chỉ kỹ năng số ngắn hạn theo mô hình mô-đun chuyên biệt.

- Xây dựng đội ngũ giảng viên – nhà báo có năng lực số, am hiểu công nghệ, có kinh nghiệm thực tiễn sản xuất nội dung đa nền tảng.

- Phát triển hệ thống học liệu mở, gồm các bài giảng, clip hướng dẫn, tình huống mô phỏng về tác nghiệp số, phục vụ học viên.

- Tăng cường hội nhập và trao đổi quốc tế: Thông qua học bổng, trao đổi giảng viên, nghiên cứu chung với các trường và tổ chức báo chí toàn cầu.

- Phối hợp với các cơ quan Báo chí - Truyền thông có uy tín thí điểm mô hình đào tạo kỹ năng theo vị trí việc làm và khung năng lực số như: nhà báo dữ liệu, biên tập viên đa nền tảng, kỹ thuật viên truyền thông số.

Kinh nghiệm quốc tế và gợi mở cho Việt Nam trong chuyển đổi số báo chí. Ảnh internet.

Những kỹ năng học viên được đào tạo

- Kỹ năng sản xuất nội dung đa nền tảng: Viết, biên tập tin, bài cho các loại hình báo chí khác nhau (báo in, báo điện tử, phát thanh, truyền hình); Sản xuất nội dung số đa dạng (video ngắn, infographic, podcast, livestream, animation, interactive content v.v...); Kỹ năng tối ưu hóa công cụ tìm kiếm SEO (Search Engine Optimization), tối ưu hóa mạng xã hội SMO (Social media optimization) nhằm tăng cường sự hiện diện, độ tương tác và mức lan tỏa nội dung trên các nền tảng mạng xã hội như Facebook, Instagram, YouTube, TikTok, X (Twitter), LinkedIn...

- Kỹ năng sử dụng các công cụ và phần mềm hỗ trợ sản xuất nội dung số.

- Phát triển nội dung cho các môi trường thực tế mở rộng (XR), xây dựng trải nghiệm thông tin sống động, tương tác trong không gian ảo (metaverse), VR/AR.

- Ứng dụng blockchain nhằm xác thực nguồn gốc thông tin và bảo vệ bản quyền.

- Phân tích dữ liệu thời gian thực và đưa ra các phản hồi tức thì.

- Sử dụng AI để cá nhân hóa trải nghiệm thông tin ở mức độ cao.

- Nghiên cứu và phát triển các định dạng nội dung mới dựa trên các công nghệ tiên tiến đáp ứng nhu cầu của công chúng.

- Kỹ năng thu thập, phân tích, trực quan hóa dữ liệu để tìm kiếm câu chuyện và trình bày thông tin một cách hấp dẫn, dễ hiểu như: sử dụng các công cụ và ngôn ngữ lập trình cơ bản cho việc phân tích và xử lý dữ liệu (ví dụ: Python, R, Excel, Javascript…); kỹ năng đánh giá độ tin cậy của nguồn dữ liệu.

- Kỹ năng thu thập thông tin phức tạp từ nhiều nguồn khác nhau (tài liệu, phỏng vấn, cơ sở dữ liệu v.v…); kỹ năng phân tích, xâu chuỗi sự kiện, phát hiện các vấn đề ẩn sâu; Kỹ năng bảo vệ nguồn tin và đảm bảo an toàn thông tin trên không gian mạng.

- Kỹ năng sử dụng các yếu tố multimedia để tăng tính tương tác và hấp dẫn cho câu chuyện; kỹ năng thử nghiệm các hình thức kể chuyện mới; kiểm chứng thông tin và chống tin giả (Fact-checking and Anti-Fake News); kỹ năng sử dụng các công cụ và phương pháp kiểm chứng thông tin, phân biệt thông tin thật giả; hiểu biết về các quy định pháp luật liên quan đến thông tin và truyền thông.

- Ngoài ra, ngoại ngữ và giao tiếp đa văn hóa là một yêu cầu không thể thiếu để tiếp cận được các kỹ năng nói trên và hiểu biết về văn hóa, bối cảnh quốc tế để đưa tin một cách phù hợp và nhạy bén.

Việc chú trọng đào tạo toàn diện các nhóm kỹ năng nói trên sẽ giúp các cơ sở đào tạo cung cấp cho ngành báo chí - truyền thông nước nhà nguồn nhân lực chất lượng cao, đáp ứng nhu cầu ngày càng khắt khe của các cơ quan báo chí trong bối cảnh cạnh tranh thông tin vô cùng mạnh mẽ như hiện nay, góp phần khẳng định vai trò dẫn dắt của Báo chí Cách mạng Việt Nam.

PV/VOV.vn